Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 43006 3540 AA Utrecht

Aan de heer mr. H.J. van Kasteel
directeur Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Van de directeur bureau Risicobeoordeling & onderzoek

over de risico's van het bezoek aan de Duitse Grüne Woche i.v.m. MKZ

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

Contact
risicobeoordeling@nvwa.nl

Onze referentie

Datum
14-1-2025

Aanleiding

Op 10 januari is een besmetting met mond- en klauwzeervirus (MKZ) bij enkele waterbuffels in Duitsland, deelstaat Brandenburg, vastgesteld. Berlijn, de stad waar de Grüne Woche wordt gehouden, wordt door Brandenburg omsloten. Inmiddels is duidelijk dat sinds 1 december vorig jaar ruim 3600 kalveren uit Brandenburg via verzamellocaties elders in Duitsland naar Nederland zijn gekomen.

Vanwege het voorgenomen bezoek van een Nederlandse delegatie, waaronder de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) aan de Duitse Grüne Woche in Berlijn is bureau Risicobeoordeling & onderzoek (BuRO) gevraagd naar de risico's van het bezoek.

Aanpak

Vanuit de risicobeoordeling is het belangrijk om te weten wat het gevaar is, om welke effecten het gaat en wat de kans is op besmetting. Vanwege de korte tijd om de beoordeling te maken en omdat nog niet alle informatie beschikbaar is, kent deze beoordeling een bepaalde mate van onzekerheid.

Gebruik is gemaakt van de kennis over MKZ, zoals die bij de deskundigen van BuRO is bekend en van de gegevens van de collega's van de NVWA.

Risicobeoordeling

MKZ-gevaar en effecten

Mond-en-klauwzeer (MKZ) is een zeer besmettelijke en ernstige aangifteplichtige virusziekte bij evenhoevige dieren. Het virus kan zich razendsnel verspreiden via speeksel, melk, mest en urine van besmette dieren, via mensen, dieren en materialen die in contact geweest zijn met besmette dieren en ook via de lucht. MKZ is ongevaarlijk voor de mens. Gelet op het verbod van het voeren van afval van levensmiddelen (swill) aan landbouwhuisdieren, is de kans dat het virus zich verspreidt via levensmiddelen klein.

De ziekte wordt veroorzaakt door het mond-en-klauwzeervirus en komt voor bij evenhoevige dieren, te weten runderen, varkens, schapen, geiten en ook bij wilde zwijnen, herten, reeën en sommige dierentuindieren[1]. Inmiddels is bekend dat het

[1] https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/bioveterinary-research/dierziekten/virusziekten/mond-en-klauwzeer-mkz.htm

bij de besmetting van de waterbuffels in Brandenburg gaat het om serotype O van het MKZ-virus. Dit specifieke type komt vooral voor in Zuid-Azië, India, Nepal, Sri Lanka, Bangladesh met een verspreiding naar het westen richting het Midden-Oosten. In de Verenigde Arabische Emiraten en Oman waren uitbraken bij kleine herkauwers. Hoe dit virus bij de waterbuffels in Duitsland terecht is gekomen, is nog niet bekend.

MKZ-kans op besmetting

Verspreiding van MKZ verloopt via verschillende mogelijke routes, waarbij als het virus er eenmaal is, de zogenaamde erfbetreders en het vervoer van dieren, hooi, stro en dergelijke tot verspreiding kan leiden[2]. Ook via vervoersmiddelen (banden, wielkasten) kan het virus worden verspreid.

De vraag is of het bezoek aan de Grüne Woche tot introductie van MKZ in Nederland kan leiden. Zoals eerder aangegeven is het virus ongevaarlijk voor de mens. Wel zou de mens als passieve drager of het vervoer waarmee de mens reist tot verspreiding kunnen leiden. Deze situatie ontstaat echter alleen als mensen in contact met besmette dieren zijn geweest of voertuigen op het erf van een besmet bedrijf hebben gereden. Op de Grüne Woche zijn geen MKZ gevoelige dieren aanwezig[3], wel niet-gevoelige diersoorten en levensmiddelen. De kans dat het virus in levensmiddelen zit wordt met de kennis van nu verwaarloosbaar geacht. Verspreiding via de aanwezige dieren en levensmiddelen is daarom onwaarschijnlijk.

Op theoretische gronden is een scenario denkbaar waarin het MKZ-virus via mensen de Grüne Woche binnen zou kunnen komen en daar verdere versleping van het virus plaats zou kunnen vinden. BuRO acht de kans op een dergelijk scenario echter verwaarloosbaar aangezien het aantal personen dat met besmette dieren in contact zou kunnen zijn gekomen zeer beperkt is. Bovendien is het volgens BuRO onwaarschijnlijk dat een mens als passieve drager MKZ-virus op een andere persoon overbrengt die daardoor zelf ook passieve drager wordt en vervolgens virus over kan brengen op gevoelige dieren. Er hoeft dus niet gevreesd te worden dat een bezoek aan de Grüne Woche tot introductie van MKZ in Nederland kan leiden.

In het scenario dat de Nederlandse vertegenwoordigers met de auto naar Duitsland zouden reizen zou hypothetisch het virus bijvoorbeeld aan de banden kunnen kleven, mits de auto door een besmet gebied rijdt. Omdat de afstand van Berlijn naar Nederland behoorlijk groot is, zal dat niet realistisch zijn. In het geval per vliegtuig of trein wordt gereisd is die kans op verspreiding verwaarloosbaar.

Omdat de Duitse veterinaire autoriteiten dezelfde Europees verplichte beschermende maatregelen hebben opgelegd als in Nederland zou zijn gebeurd, is het vervoer van besmette en/of gevoelige dieren of goederen die drager van virus kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld stro, uit de regio Brandenburg momenteel aan banden gelegd. Derhalve is de kans dat het virus naar de Grüne Woche wordt verspreid zeer klein.

In het scenario dat mensen het virus binnenkrijgen of op hun kleding meenemen is bekend dat het virus slechts korte tijd overleeft in de mens en dan vrijwel geen rol speelt bij de verspreiding van het virus. Wel kunnen mensen het virus passief overdragen via besmette kleding, schoenen, handen of andere voorwerpen, wat

[2] https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/slachthuizen/risicobeoordelingen/advies-van-buro-over-de-pilot-mobiele-dodings-unit-in-noord-nederland

[3] https://www.gruenewoche.de/en

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
14-1-2025

Onze referentie
???

risico's oplevert voor dieren. Om besmetting te voorkomen dienen bioveiligheidsmaatregelen te worden genomen, waaronder grondige reiniging en desinfectie van handen en kleding. Kortom, hoewel het MKZ-virus tijdelijk op een mens aanwezig kan zijn en tot besmetting van dieren kan leiden, is dit te voorkomen met goede hygiënemaatregelen.

Verder is inmiddels bekend dat van de kalveren die uit het gebied van Brandenburg naar Nederland zijn vervoerd en door de NVWA op de Nederlandse boerderijen zijn getest op het MKZ-virus en waarvan de uitslag van de PCR monsters is bekend, alle negatief zijn getest. Dit is een sterk teken dat (verdere) besmetting vanuit de regio verwaarloosbaar lijkt.

Conclusie

De kans dat door een bezoek aan de Grüne Woche de Nederlandse deelnemers in contact komen met het MKZ-virus en het vervolgens meenemen naar Nederland en het in de Nederlandse veestapel introduceren, is onwaarschijnlijk.

Hoogachtend,

Prof. dr. Dick T.H.M. Sijm
Bureau Risicobeoordeling & onderzoek